

Soproni Egyetem
Lámfalussy Sándor Közgazdaságtudományi Kar
Széchenyi István Gazdálkodás- és Szervezéstudományok
Doktori Iskola

**A NEMZETKÖZI BANKSZABÁLYOZÁS VÁLTOZÁSÁNAK
HATÁSAI MAGYARORSZÁG, VALAMINT AZ EURÓPAI UNIÓ
BANKRENDSZERÉNEK ÉS BETÉTBIZTOSÍTÁSI
RENDSZERÉNEK MŰKÖDÉSÉRE**

Doktori (PhD) értekezés tézisei

Készítette:

Kenesey Zsófia

Témavezető:

Dr. Pataki László PhD

Sopron

2020

Doktori Iskola: Széchenyi István Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola

Vezetője: Prof. Dr. Obádovics Csilla

Program: Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás alprogram

Vezetője: Prof. Dr. Fábíán Attila

Témavezető: Dr. Pataki László

.....
Témavezető támogató aláírása

1. KITŰZÖTT CÉLOK, HIPOTÉZISEK

Minden válságból lehet tanulni, a legutóbbi válságra pedig lehetőségként kell tekinteni abból a szempontból, hogy az adatok megfelelő feldolgozásával olyan információkhoz juthatunk, amelyek egy újabb válságra való felkészülésben és annak megelőzésében, a szabályozók segítségére lehetnek (Borio, 2013).

A 2008-as gazdasági válság a pénzügyi szektor valamennyi területét érintette és számos ember életét befolyásolta, aki megtakarításait hitelintézetben helyezte el. A világ különböző pontjain bekövetkező bankcsődök felhívták a figyelmet a szereplők összekapcsoltságára, a pénzügyi problémák egyik intézményből másikba történő áttérjedésének gyorsaságára, összességében a bankszabályozás hiányosságaira. Az események igazolták, hogy a nemzeti szintű szabályozás válság idején nem elégséges, szükséges egy átfogóbb, országhatáron kívüli, globális szintű szabályozás, amely segíteni tudja az államokat a problémák megelőzésében, vagy ha azok elkerülhetetlenek, akkor a problémák megoldásában. Az értekezés a hazánk bankszabályozását is meghatározó, Európai Unió által a válságot követően véghezvitt szabályozói változásokat vette számba. A leggyorsabb és leghatékonyabb eredmény elérése érdekében a szabályozók elsőként a tőkeszabályokat szigorították, valamint a bankok likviditását biztosító előírásokat vezettek be, amelyeket az uniós tagállamok bankjaira kötelezően érvényes egységes szabálykönyvben foglaltak össze. Az Európai Unió tagállamok bankrendszereinek összekapcsoltsága miatt közös bankfelügyeleti és szanaláisi rendszer kialakításra is sor került.

A válság a nemzeti betétbiztosítási rendszerek működésére is hatással volt, amely eredményeként az elmúlt években változások történtek a pénzügyi szektor ezen területén is. A betétbiztosítás fontos része mindennapi életünknek, ennek ellenére ritkán hallunk róla. Létezéséről a lakosság túlnyomó része a hitelintézetnél történő bankszámlanyitást, hitelfelvételt vagy a bank által minden évben kötelezően megküldött tájékoztató levél útján értesül. Legrosszabb esetben káresemény bekövetkeztekor, a hitelintézet fizetési képtelensége esetén kerül a társadalmi érdeklődés középpontjába. Ezért is mondják, hogy a betétbiztosítási rendszer egyfajta láthatatlan védőháló képez a hitelintézet és a betétes között. A válság kapcsán bekövetkezett tömeges bankcsődök miatt bezárt hitelintézetek és az ezen intézmények előtt hosszú sorokban kígyózó betétesek látványa, sok ember emlékezetében megmaradt. Azokban az országokban, ahol betétbiztosítási rendszer működött, ennek jelenléte nagyban meggátolta a válság további mélyülését és a hitelintézetek csődje miatt kialakult pánikhelyzet továbbterjedését.

Összességében a doktori kutatás fő célja annak bemutatása volt, hogy a 2008/2009-es válságot követően bevezetett új banki tőke- és likviditási szabályok hatására, hogyan alakult át az Európai Unió bankrendszere (tőkehelyzete, likviditása, jövedelmezősége), stabilabbá vált-e működése, valamint a bankcsődök számának növekedése miatt előtérbe került betétbiztosítási rendszer társadalmi megítélése hogyan változott meg az elmúlt időszakban.

A szerző a témában korábban már elvégzett kutatások alapján, valamint a szakirodalom áttanulmányozását követően állította fel a végső hipotéziseit. A felvetések bizonyos szempontból egyértelműnek és evidenciának tűnhetnek, ugyanakkor a szerző arra kereste a választ, hogy

- a bankszabályozásban bekövetkezett változtatások ténylegesen pozitív hatással voltak-e a bankrendszer működésére,
- a szektor szereplői körében valóban megfigyelhető volt-e bizonyos átrendeződés, koncentráció, illetve
- a betétbiztosítási rendszer ismertségével kapcsolatban valóban beszélhetünk-e a társadalom bizonyos szempontok alapján differenciált csoportjairól.

Mindezek alapján a kutatás a következő hipotéziseket fogalmazta meg:

H1: Az európai bankszabályozás területén bekövetkezett szigorítások javították a tagállami bankrendszerek tőkehelyzetét és likviditási pozícióit.

H2: 2008/2009-es válságot követő szabályozói rendszerbeli szigorítás, egyéb más tényezők mellett, hozzájárult ahhoz, hogy az Európai Unió országaiban ugyan különböző mértékben, de általában negatív irányban változott a hitelintézetek jövedelmezősége.

H3: A bázeli és hazai előírások szigorításának pozitív hatásai a hazai hitelintézetek gazdasági paramétereiben és a hitelkockázat csökkenésében is megmutatkoznak.

H4: A 2008/2009-es gazdasági válságot követő években az Európai Unió szintjén és hazánkban is koncentráltabbá vált a bankszektor.

H5: A lakosság bizonyos jól körülhatárolható, differenciált ismeretekkel rendelkező csoportjaira jobban jellemző a hazai betétbiztosítási rendszer ismertsége.

2. KUTATÁS TARTALMA, MÓDSZERE

Az értekezés két központi témája a bankszabályozás és betétbiztosítás, amely területek szorosan kapcsolódnak egymáshoz, mindkettő szükséges a tagállami és az uniós gazdasági stabilitás biztosításához. Ha a szabályok kellően szigorúak, akkor a betétbiztosítónak nincs feladata, hiszen a rendszer biztonságosan működik. Ellenkező esetben a kedvezőtlen gazdasági helyzet vagy a tulajdonosok felelőtlen magatartása és túlzott kockázatvállalása idézheti elő a hitelintézet csődjét és ezáltal elkerülhetlenné válik a betétesek kártalanítása. Az értekezés többször is hivatkozik a 2008/2009-es válságra, amely fordulópontot jelentett a bankok szabályozása szempontjából. Nyilvánvalóvá vált, hogy csakis a szigorú és egységes szabályok tudnak hozzájárulni ahhoz, hogy a hitelintézeti csődök elkerülhetők legyenek. Viszont ha a bank megmentése nem lehetséges, akkor fontos a betétbiztosító, mint végső mentő szerepvállalása.

Az értekezésben az európai és hazai bankrendszer legfontosabb jellemzőinek számszerűsített bemutatására került sor. A kutatás kvantitatív adatai lényegében a 2008-as gazdasági válság óta eltelt 12 éves időszakra vonatkoznak, de egyes esetekben, a szabályozás későbbi bevezetése miatt, csak rövidebb időtávra álltak rendelkezésre adatok.

A válságot követő években az unió tagállamainak összetételében változás történt. Horvátország 2013. július 1-jével vált az unió tagjává, így az ország bankrendszerével kapcsolatos bizonyos adatok csupán korlátozottan álltak rendelkezésre. Az Egyesült Királyság EU tagsága 2020. január 31-én megszűnt, viszont a vizsgált időszakban az unió tagállama volt, ezért a rá vonatkozó adatok teljes egészében figyelembe lettek véve. Összességében a kutatás a 2008 és 2019 közötti időszakban Európai Unió 28 tagország adatainak elemzésére vonatkozik. A számítások alapját a tagállamok aggregált banki adatai adták, így minden egyes ország különálló egységként került figyelembe vételre.

A kutatás témájának elméleti bemutatásához a szakirodalom széles körű feldolgozására került sor, amely hazai és külföldi publikációkat, tanulmányokat, elemzéseket egyaránt magában foglalt. Ezen szekunder információk a kutatás gyakorlati részének magyarázatában, az összefüggések megtalálásában nyújtottak segítséget. Az elemzéshez és az újszerű kutatási eredmények megfogalmazásához szükséges adatokat a Magyar Nemzeti Bank és az Európai Központi Bank hitelintézetekre vonatkozó adatbázisa, az Európai Bankszövetség elemzései, az Országos Betétbiztosítási Alap által rendelkezésre bocsátott belső anyagok biztosították. A primer kutatáshoz a kérdőív a Survio kérdőívszerkesztő program felhasználásával készült. A kérdőívek kitöltése online és papír alapon történt. A statisztikai elemzéshez az SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) statisztikai programcsomag (IBM SPSS Statistics 19), valamint a Sajtós – Mitev adatelemzési kézikönyv került felhasználásra, illetve az adatok feldolgozása a Microsoft Office Excel táblázatkezelő alkalmazásával történt.

A **H1 hipotézis** igazolásához az értekezés az Európai Központi Bank statisztikai adatbázisának adatait és az Európai Bankfelügyelet elemzéseit használta fel. A tőkehelyzet elemzése a tőkeemfelelés, tőkeáttétel, hitel/betét és likviditásfedezeti mutatóval történt.

A **H2 hipotézis** bizonyításához a szerző a jövedelmezőséget meghatározó mutatók számítását végezte el, valamint a nemteljesítő hitelek nagysága és a jövedelmezőségi szint alakulása közti összefüggés vizsgálatára is sor került.

A **H3 hipotézis** során felhasznált adatok az Európai Központi Bank és a Magyar Nemzeti Bank adatbázisaiból származnak. Az állítás igazolásához a magyar bankrendszer jövedelmezőségi adatait használta fel a szerző.

A **H4 hipotézis** vizsgálata során koncentráció mérésére alkalmas számszerű adatokkal (hitelintézetek számának változása) és mutatókkal (koncentrációs mérőszám, HHI-index) került sor a hipotézis igazolására.

A **H5 hipotézis** igazolásához az értekezés a primer kérdőíves kutatás eredményeit használta fel. Az adatok feldolgozása kereszttábla elemzéssel történt. A tényezők közti kapcsolat Khi négyzet próbával, a kapcsolat erőssége Cramer V együttműthetővel került meghatározásra.

A kutatás célja annak vizsgálata volt, hogy a válság hogyan formálta és alakította át a bankrendszert az Európai Unióban. Kérdés, hogy a szigorú tőkeszabályok, a jelenleg ismert adatok alapján, elérték-e a jogalkotók által várt hatást és biztonságosabbnak mondható-e a rendszer működése. A Financial Stability Board, a bázeli bizottság, az EU és a hazai jegybank is igyekszik stressztesztek segítségével előre jelezni, hogy egy kedvezőtlen esemény bekövetkezése milyen következményeket okozna a bankrendszerben, ugyanakkor minden válság más és más, ezért ennek igazolása számos bizonytalanságot tartalmaz (Banai et. al., 2013). A pontos válasz megadása csak egy újabb krízis esetén lehetséges, viszont joggal feltételezhető, hogy a 2008-as válság hatására hozott döntések felkészültebbé és ellenállóbbá tették a bankrendszert a gazdasági sokkokkal szemben.

Az értekezés a bankunió elemei közül külön kiemelte a betétbiztosítás rendszerét és az intézmény alapvető jellemzőivel kapcsolatos kérdőíves kutatással arra kereste a választ, hogy az emberek mennyire ismerik a rendszert, tisztában vannak-e azzal, hogy szükség esetén hazánkban rendelkezésre áll a pénzügyi védőháló ezen eleme.

3. KUTATÁS EREDMÉNYEI

A gazdasági válság óta több mint tíz év telt. Ez az időtáv már alkalmas volt a bevezetett szabályok hatásainak vizsgálatára, ugyanakkor a folyamat még korántsem zárult le. A felállított hipotézisek törvényszerűnek, egyértelműnek tűnhetnek, hiszen a döntéshozók azért alkották meg és vezették be a szabályokat, hogy biztonságosabbá tegyék a bankrendszer működését. Az elemzés elsősorban arra irányult, hogy ezek a változtatásokat ténylegesen javították-e a rendszer működését és ezáltal a bankrendszer valóban biztonságosabbá vált-e a szereplők számára.

Az értekezés során felállított hipotézisek vizsgálata során a szerző összefoglalóan az alábbi eredményekre jutott:

H1 hipotézis igazolása

Az értekezés vizsgálta az Európai Unió bankrendszerének gazdasági állapotát, amely során az egyes tagállamok tőke és likviditási mutatóinak elemzésére került sor. A tőkemegfelelési, tőkeáttételi és likviditási mutató értékei alapján a tagállamok a jogszabályalkotók által elvárt minimum értékeket a vizsgált időszakban teljesítették.

T1: Az uniós tagállamok bankrendszerének tőke és likviditási helyzete, ugyan eltérő mértékben, de a válságot követő időszakban javult és ennek oka meghozott új szabályozói intézkedések.

A javuló tendencia ellenére továbbra is kérdéses, hogy a megszabott értékek elegendőek lesznek-e egy újabb válság kialakulása esetén.

H2 hipotézis igazolása

A H2 hipotézis vizsgálata során a bankok jövedelmezőségi helyzete került elemzésre a RoA, RoE, Hitel/betét arány és NPL mutatók segítségével. A statisztikai elemzés révén igazolásra került, hogy a nemteljesítő hitelek számának növekedése és a bankok jövedelmezősége között negatív irányú kapcsolat áll fenn, vagyis a magasabb NPL arány hatására a jövedelmezőség csökken.

T2: A bankok jövedelmezősége a válságot követő időszakban csökkent, viszont a nemteljesítő hitelállomány leépítése és egyéb lokális intézkedések e negatív hatást kompenzálni voltak képesek, így a bankok jövedelmezősége a tagállamok többségében növekedni kezdett. A szabályozás által előírt tőke és likviditási tartalékok képzése forrást von el a szektortól, amely negatívan hat a jövedelmezőségre. A jövedelmezőség alakulását több tényező is befolyásolja, köztük a banki szabályozás, viszont egyértelműen nem jelenthető ki, hogy csupán ennek a tényezőnek köszönhető a banki jövedelmezőség növekedése.

Kérdéses, hogy egy jövőbeni válság érdekében való tartalékolás hatására nem esik-e túlzottan vissza a jövedelmezőségi szint, amelynek következtében válság esetén nem lesz elegendő forrás, a tartalékok ellenére sem, a probléma orvoslására. Összességében megállapítható, hogy a bankok helyzete javult, de továbbra is elsődleges feladat a jövedelmezőség növelése és a banki mérlegek megtisztítása (Müller, 2019).

H3 hipotézis igazolása

A H3 hipotézis a magyarországi bankrendszer helyzetét részletesen mutatta be és igazolta, hogy a korábbi hipotézisekben megfogalmazott tendenciák ugyan eltérő méretekben, de a hazai bankrendszerre is érvényesek.

T3: A hazai bankrendszer tőkehelyzete és likviditása, valamint jövedelmezősége a bevezetett szabályok hatására javult és ezt igazolják a tőkehelyzetet és jövedelmezőséget meghatározó mutatók értékei is. A magyar bankrendszer jövedelmezőségi helyzete uniós szinten is kiemelkedő. Hazánkban a nemteljesítő hitelek aránya az egyik legalacsonyabb, a szigorú tőkeszabályok hatására elvárt likviditási tartalékok következtében pedig az egyik legstabilabb bankrendszerrel rendelkezik a tagállamok között.

H4 hipotézis igazolása

A H4 hipotézis vizsgálta, hogy a válságot követően, hogyan alakultak a piaci erőviszonyok a szektorban. Az unió tagállamainak szinte mindegyikében elmondható, hogy a bankok száma csökken, amelynek okai között megtalálhatók a digitális technológiák előretörése, a fiatal, immár megtakarítással rendelkező lakosság online ügyintézés iránti igényének növekedése.

T4: A válságot követően az Európai Unióban és hazánkban is koncentráltabbá vált a bankrendszer.

A koncentrációs adatokat elemezve igazolásra és elfogadásra került a hipotézis állítása, ugyanakkor az is kiderült, hogy a TBTF bankok problémája a válságot követően sem oldódott meg, ugyanis növekedésük a válságot követően tovább folytatódott. A felvásárlások, fúziók hatására a bankóriások mérete tovább növekedett, ezért a jövőben további problémák kiváltó okai lehetnek.

H5 hipotézis igazolása

A H5 hipotézis a betétbiztosítási rendszer ismeretének fontosságát hangsúlyozta. A primer kutatás eredményeinek elemzése Pearson-féle Khi négyzet próbával és Cramer V együttható elemzésével történt. Az elemzett négy különböző csoportjellemző és változó közötti összefüggés kapcsán három esetben a szignifikáns összefüggés bizonyításra került, ezért a szerző a hipotézis állítását elfogadta.

T5: A betétbiztosítási rendszer ismertsége a lakosság bizonyos differenciált (magasabb iskolai végzettséggel rendelkező vagy a betétbiztosítási rendszerrel korábban már kapcsolatba került) csoportjainak körében magasabbnak mondható.

Az Országos Betétbiztosítási Alap által 2017-ben készített felmérés alapján a betétbiztosítás spontán ismertsége 55%, támogatott ismertsége pedig 43% volt. A primer kutatás ennél jobb, 64%-os eredménnyel zárult. Ennek oka lehet, hogy a felmérésben szereplők többsége a szerző lakóhelyének szűkebb környezetében élő betétesek köréből került ki. A 2014-es takarékszövetkezeti csődhullám a térség egyik jelentős pénzügyi szolgáltatóját is érintette. Bizonyos betétbiztosítási elemek, mint a kártalanítási értékhatár vagy határidő viszonylag magas, az országos átlagot meghaladó ismerete, abból adódhat, hogy a válaszadók egy bizonyos százaléka vélhetően aktív részese és károsultja volt a 2014-es eseményeknek.

4. KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK

Az Európai Unió a válságot követő 10. évben, 2019-ben újabb mérföldkőhöz ért. Európa a római szerződés aláírásának és az Európai Közösség létrejöttének 60., az Európai Unió létrehozásának 25., az euró bevezetésének 20. évfordulóját ünnepelte. Bármelyik dátumot vesszük is figyelembe az Unió fennállása óta jelentős változásokon ment keresztül és a 2008-as világválságot követően korábban nem tapasztalt problémákkal nézett szembe. Inotai (2018) megfogalmazása szerint az Európai Unió fejlődésének kritikus szakaszába ért. A pénzügyi rendszert érintő globális probléma nemzetközi szinten való megoldása a válságot követően ugyan megkezdődött, viszont a szabályok bevezetése napjainkban is tart, az újonnan létrehozni kívánt intézmények köre pedig még koránt sem teljes. A megkezdett folyamat még nem zárult le, hiszen a Bazel III., egyes szakirodalmakban Bazel IV., javaslatcsomag alapján megfogalmazott tőkekövetelmények bevezetése folyamatos, a bankunió harmadik pillére, az egységes betétbiztosítási rendszer megvalósítása pedig még csak az elképzelések szintjén létezik.

A pénzügyi felügyeleti rendszer átalakítása és a szabályozás szigorítása az uniós tagállamok banki adatait elemezve összességében hozzájárult ahhoz, hogy a rendszer a 2012-es mélypont után ismét növekedési pályára álljon, viszont hatása a jövőre vonatkozóan számos kérdést vet fel. Az intézkedések következtében a bankrendszer által elért eredmény pozitív hatása összességében nagyobb, mint amit abban az esetben ért volna el a szektor, ha ezeket az intézkedéseket nem hozzák meg.

A bevezetett előírások fő célja a válság által felszínre hozott problémák és hiányosságok megoldása, valamint egy esetleges jövőbeni válságra való felkészülés volt. Ugyanakkor felmerül a kérdés, hogy az előírt szabályok kellően szigorúak-e. Egy jövőbeni válság esetén elegendőek lesznek a jelen állapotban előírt likviditási és tőkeszabályok a gazdasági sokkok kezelésére? Egyes vélemények szerint a tőke elégséges szintje egyáltalán nem határozható meg, hiszen a gazdaság folyamatosan, egyik pillanatról a másikra változik. Ami az egyik nap még elegendő tőkének bizonyult az a másik nap már nem biztosítja a banki likviditást.

Kérdéses, hogy a likviditási szabályok egy jövőbeni válság esetén kellő védelmet nyújtanak-e. Jelen helyzetben a likviditás biztosítása érdekében tartalékoltt tőke forrást von el a bankok jövedelemtermelő tevékenységétől és ezen keresztül az országok GDP növekedését is visszafogja. Az előírt tőketartalékok képzése egy jövőbeni válság esetén hasznos lehet, de ha nem kerülnek felhasználásra, akkor félő, hogy csak a jelenlegi banki jövedelemtermeléstől elvont tőkét fogják jelenteni. Móra (2019) megfogalmazása szerint a kialakult helyzet paradox, hiszen az előírt szigorú tőke és likviditási szabályok hatására a rendszer működése biztonságosabb, ezzel egyidőben a jövedelmezőség azonban csökken. Ennek következtében a szereplők új, sokszor kockázatosabb eszközökbe fektetnek, ami viszont csökkenti a rendszer stabilitását.

A döntéshozók ugyan igyekeznek stressz tesztekkel modellezni egy kedvezőtlen gazdasági esemény által előidézett helyzetet, viszont azt senki nem tudhatja, hogyan fog alakulni a gazdasági környezet a következő években és a jelenben elért stressz teszt eredmények ténylegesen a valós képet mutatják-e a bankok állapotáról.

Minden válság más és más és ahogy eddig sem lehetett, most sem lehet előre jelezni annak természetét és nagyságát, emiatt gyorsítani kellene a szabályok bevezetésének folyamatát. A válság óta 12 év telt, az új tőkekövetelmény szabályok végleges változata 2017-ben készült el, bevezetésük 2024-től lesz kötelező. Túlságosan sok idő telik el a szabályok megalkotása és bevezetése között, félő, hogy egy újabb gazdasági krízis ismét felkészületlenül éri a bankrendszert.

A bankok szabályozása nagyon összetett terület és emiatt nehéz annak egyszerűsítése. A jelenlegi szabályozásról is elmondható, hogy nehezen áttekinthető. A bankok túlzott szabályozottságnak való megfelelése erőforrásokat vonhat el más területektől, ezzel szemben a szektor más szereplőire, mint például az árnyékbankokra ilyen fajta a szabályozás nem vonatkozik.

Az európai bankunió gondolata pozitív abból a szempontból, hogy egy nagyobb kockázatközösség szükség esetén segíteni tudja a tagállamokat a szanalás és a betétbiztosítás területén, viszont az euróövezeti és nem euró fizetőeszközzel rendelkező országok közti különbség tovább növelheti a szakadékot a felek között azáltal, hogy amíg az euróövezeti országok automatikusan tagjai a rendszernek, addig a többi tagállam dönthet a csatlakozásról. Ebben az esetben ez utóbbi országok úgy részesülhetnek a bankunió által nyújtott támogatásból, hogy más, az euróövezeti tagságra vonatkozó előírást nem kell teljesíteniük.

A bankunió keretein belül az egységes felügyelet immár 6 éve ellátja feladatát, az egységes szanalási rendszer pedig 4 éve működik. Ha a felügyelet és a szanalás nem képes az intézmény megmentésére, akkor minél hamarabb szükség lenne az egységes betétbiztosítás létrehozására, amely kártalanítani tudja az ügyfeleket.

A betétbiztosítással kapcsolatban a nemzeti alapok számára előírt 0,8%-os fedezettségi szint egy a piacon meghatározó erővel bíró bank betéteseinek kártalanítása esetén kevésnek bizonyulhat, erre volt példa a hazánkban is lezajlott 2014. évi kártalanítás. A határon átnyúló európai szintű betétbiztosítási rendszer kidolgozása kiemelten fontos (Bóhm, 2016), hiszen a bankok mérete folyamatosan nő és a jövőben leginkább a határon átnyúló, kiterjedt ügyfélkörrel rendelkező bankok kapcsán történő kártalanításokra kell majd számítani.

Továbbra is probléma az intézmények koncentrációja révén létrejövő óriásbankok szabályozásának, a rendszerkockázati intézmények növekedés korlátozásának hiánya. Az előírt plusz tőkekövetelmény kritériumok ugyan jelzik az intézményeknek, hogy működésük kockázatos, igazi korlátot ez nem jelent terjeszkedésüknek. Kérdéses, hogy egy újabb válság esetén valóban megoldható lesz-e az állami beavatkozás nélküli szanalásuk, hiszen méretük jóval nagyobb a szanalási alap által rendelkezésre álló forrásoknál.

A bankrendszer jelenbeni és jövőbeni kihívása a megváltozott fogyasztói igényeknek való megfelelés. Az online felületen történő bankolás előtérbe kerülése, a digitális valuták térnyerése komoly informatikai erőforrás felhasználást igényel részükről, annak érdekében, hogy teljesíteni tudják az ügyfelek által elvárt gyors, hatékony és bankfiók nélküli ügyintézés.

A banksődök okai között a tulajdonosok felelőtlen magatartása is nagy szerepet játszott. A bankárok túlzott kockázatvállalása ellenére felelősségre vonásuk nem történt meg, ami tovább mélyíti a bankrendszer és a betétesek közti bizalmatlanságot (Avgouleas - Goodhart, 2019). Ahogy az élet számos pontján, úgy a bankrendszerben is a legfontosabb a felek közti bizalom kiépítése és még fontosabb ennek megtartása. A bankok működése nagyon összetett, tevékenységüket nehéz megérteni. Ezért is fontos a bizalom, amely mindig is nélkülözhetetlen eleme volt a banki működésnek (Kovács, 2019).

A betétesi bizalom szempontjából fontos lenne a betétbiztosítási rendszerrel kapcsolatos kommunikáció erősítése. A felmérésből is látszik, hogy hazánkban a magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők körében ismertebb a rendszer, ugyanakkor a pénzügyi tudatosság jegyében a középiskolás diákokkal is érdemes lenne megismertetni annak működését. A betétesek témával kapcsolatos tudásszintjének növelése a betétes és a rendszer érdeke egyaránt, hiszen a betétes biztonságban tudhatja pénzét, a bank pedig elmondhatja, hogy megtett mindent annak érdekében, hogy az ügyfél bankpánik esetén is kiálljon a bank mellett. Banksődök esetén a betétbiztosítás jobban a figyelem középpontjába kerül, a közvélemény jobban szembesül az alap tevékenységével. Ezt, illetve az ezt követő időszakot kellene jobban kihasználni a betétesek fokozott tájékoztatása és figyelemfelhívása szempontjából.

Adathiány és területi korlátok miatt nem volt lehetőség az Európai Unió belüli banksődök számának vizsgálatára, amely adatok és a bankrendszer koncentráltági foka közti kapcsolat vizsgálata újabb összefüggések feltárását segítheti. A bankszabályok fokozatos bevezetése és az új intézményi struktúra kialakítása egy a napjainkban és a következő években is zajló folyamat, emiatt a téma a jövőben is alkalmas lesz további kutatások elvégzésére.

Az értekezés, az elvégzett kutatás alapján, összességében azt a következtetést vonja le, hogy az Európai Unió bankszabályozás területén megkezdett reformja egyértelműen szükséges és hasznos a bankrendszer stabilitásának megteremtése szempontjából. A folyamat ugyanakkor még korántsem végleges, továbbra is szükség van a szektor folyamatos felügyeletére annak érdekében, hogy szabályozás a lehető legkorábban tudjon reagálni a gyorsan változó gazdasági környezet okozta kihívásokra.

5. AZ ÉRTEKEZÉS TÉMAKÖRÉHEZ KAPCSOLÓDÓ PUBLIKÁCIÓK

1. Kenesey Zs., Pataki L. (2014)
A betétbiztosítás szerepének változása Európában és hazánkban p. 99.
In: Resperger Richárd (szerk.):
Makrogazdasági döntések - hálózati szinergiák. Nemzetközi tudományos konferencia a Magyar Tudomány Ünnepe alkalmából, Programfüzet és előadás kivonatok, Sopron, Nyugat-magyarországi Egyetem, Közgazdaságtudományi Kar, Nyugat-magyarországi Egyetem Kiadó, ISBN:978-963-334-202-2
2. Kenesey Zs., Pataki L. (2014):
A betétbiztosítás szerepének változása Európában és hazánkban pp. 513-527.
In: Székely Csaba (szerk.):
Makrogazdasági döntések – hálózati szinergiák. Nemzetközi tudományos konferencia a Magyar Tudomány Ünnepe alkalmából, Konferenciaközlemény, Sopron, Nyugat-magyarországi Egyetem, Közgazdaságtudományi Kar, Nyugat-magyarországi Egyetem Kiadó, ISBN:978-963-334-203-9
3. Kenesey Zs. (2015)
A rendszerkockázati szinten fontos bankok térnyerése a bankszektorban p.35.
In: Resperger Richárd (szerk.):
Strukturális kihívások – Reálgazdasági Ciklusok. Innovatív lehetőségek a valós és virtuális világokban, Programfüzet és előadás kivonatok, Sopron, Nyugat-magyarországi Egyetem, Közgazdaságtudományi Kar, Nyugat-magyarországi Egyetem Kiadó, ISBN:978-963-334-264-0
4. Kenesey Zs. (2015)
A rendszerkockázati szinten fontos bankok térnyerése a bankszektorban. pp. 131-140.
In: Resperger Richárd (szerk.):
Strukturális kihívások – Reálgazdasági Ciklusok: Innovatív lehetőségek a valós és virtuális világokban, Nemzetközi tudományos konferencia a Magyar Tudomány Ünnepe alkalmából, Konferenciaközlemény, Sopron, Nyugat-magyarországi Egyetem, Közgazdaságtudományi Kar, Nyugat-magyarországi Egyetem Kiadó, ISBN:978-963-334-265-7
5. Kenesey Zs., Nagyné Sasvári M., Pataki L., Ambrus R. A. (2015)
Preliminaries and expected consequences of the changes in the EU banking regulation pp.152-156.
In: Dunay Anna (szerk.):
Proceedings of the 5th International Conference on Management 2015, Management, Leadership and Strategy for SMEs' Competitiveness, Gödöllő, Szent István Egyetemi Kiadó, ISBN:978-963-269-492-4

6. Pataki L., Kenesey Zs. (2015)
A betétbiztosítás növekvő szerepe Európában és hazánkban pp. 74-87.
Gazdaság és Társadalom 2015:(1-2)
7. Kenesey Zs., Pataki L. (2015)
A betétbiztosítási alapok egységesítésére irányuló folyamat az Európai Unió keretein belül pp. 60-62., Controller Info 3. évfolyam, 4. szám
8. Kenesey Zs., Nagyné Sasvári M., Pataki L., Ambrus R.A. (2016)
New ways of European banking regulation and deposit insurance pp.171-181.
In: Felicjan Bylok, Anita Tangl (szerk.):
The role of management functions in successful enterprise performance,
Budapest, Agroinform Kiadó, ISBN:978-615-5666-03-2
9. Kenesey Zs., Pataki L., Belovecz M., Halomosi T. (2017) Az Országos Betétbiztosítási Alap kártalanítási tevékenységének értékelő elemzése pp.186-197.
In: Dr. Lehota József (szerk.): Életem a felsőoktatásban: Dr. Molnár József 70 éves, Gödöllő, Szent István Egyetem Egyetemi Kiadó, ISBN: 978-963-269-683-6
10. Kenesey Zs., Kovács T. (2019)
Tools for the Rescue of Banks in Crisis pp.18-25.
In: Jiri, Rotschedl (szerk.): Proceedings of the 47th International Academic Conference, Prague: International Institute of Social and Economic Sciences (IIES)
ISBN: 978-80-87927-60-1
11. Kenesey Zs. (2020)
Spread of Digital Banks and Digital Currencies p. 65.
In: Horváth B., Földi P., Kápolnai Zs. (szerk.): VI. Winter Conference of Economics PhD Students and Researchers, Book of Abstracts
Gödöllő, Szent István University, Doktoranduszok Országos Szövetsége (DOSZ), Közgazdaságtudományi Osztály, ISBN: 978-963-269-895-3
12. Kenesey Zs. (2020)
A digitális bankok és digitális valuták térnyerése pp. 179-184.
In: Horváth, Bálint; Kápolnai, Zsombor; Földi, Péter (szerk.) Közgazdasági Doktoranduszok és Kutatók VI. Nemzetközi Téli Konferenciája, Konferenciakötet, Budapest, Magyarország: Doktoranduszok Országos Szövetsége (DOSZ),
ISBN: 978-615-5586-71-2

13. Kenesey Zs., Pataki L. (2020)
Previous Experiences on the Establishment and Development of the European Banking Union, In: Bevanda, Vuk (szerk.) 4th International Scientific Conference – EMAN 2020 – Economics and Management: How to Cope With Disrupted Times: Online/Virtual, September 3, 2020, Conference Proceeding, Belgrade, Szerbia: Association of Economists and Managers of the Balkans, pp. 43-48., 6 p.